

Микола Бажан — Укр.

Укр. 2

Лауреати Сталінських премій

МИКОЛА БАЖАН

Микола Бажан — один з найвидатніших майстрів поезії Радянської України. У нього свій голос і тембр, свій поетичний стиль. Бажан — поет глибокої культури і тонкого смаку, майстер широкого творчого діапазону. Під його пером оживають сухі азійські піски, образ хижака-завойовника Тимура, криваві січі в історії українського народу, мудрий і завзятий характер Данила Галицького, полум'яний образ більшовика Сергія Мироновича Кірова.

За 20 років поетичної творчості Микола Бажан створив книги: «Сімнадцятий патруль», «Різьблена тінь», «Будівля», чудесну поему про Кірова — «Безсмертя», «Ямби», а також зробив першокласний переклад поеми Шота Руставелі «Витязь в тигровій шкурі».

За час Вітчизняної війни поет написав книги: «Сталінградський зошит» і «В дні війни». В цих книгах Микола Бажан розкриває в першу чергу не зовнішні події, зв'язані з війною, а людські характери і переживання, гнів і радість людини на війні. Суворий пафос цих книг, чудові, ніби залізни строби віршів надовго залишаться в історії радянської поезії.

Микола Бажан і сам брав активну участь у Вітчизняній війні. Ставши редактором газети «За Радянську Україну», він організовував бойові літературні кадри для фронтових і армійських газет, писав листівки і вірші до бійців на передовій лінії, до населення України, що тимчасово підпало було під тягар німецько-фашистського поневолення. Я ніби зараз бачу: темна осіння ніч десь у маленькому селі на Харківщині. Сплять у тісній кімнаті бійці і кілька працівників фронтової газети, а він сидить при каганчику, зробленому з петерівської гільзи, не знімаючи шинелі і сивенької шапки-ушанки, пише-пише. Подивиться на сплячих товаришів, протре стомлені очі під окулярами і знову схилиться над столом, працює.

— Андрію, ви не спите?

— Ні, — кажу, — не сплю.

— Ну, то підсідайте та вдвох подумаємо.

Я сідаю біля нього, і починається довга задушевна розмова про наш Київ і про бої на харківській ділянці, про долю нашого народу, про товариша Сталіна і про все те, що таке дорожє душі поета.

На війні він почав писати «Данила Галицького». «Ні, не владичить німцям на Русі...» Ми, його близькі товариші, вірили: це так.

«Ніколи, ніколи не буде Україна рабою німецьких катів!» І в темну осінню ніч наших блукань по фронту горіли ці слова в серці як вищий знак, як добра звістка про перемогу.

— Треба писати про людей, товариші. Наші люди переможуть.

І сам сідав, де тільки дозволяла фронтова обстановка, і писав

про людей. В образі льотчика капітана Гастелло («Балада про подвиг»), хороброго танкіста Платона Ткаченка, старої матері під Сталінградом живе нещадна, нічим не прикрашена правда.

Ми пройдем знов крізь бій,

крізь дим пожеж,

Але з тобою простимось на-
завше,

Ми може вмрем, а ти напевне
вмреш,

На попіл хати рідної упавши,
І тут же поруч — глибока віра

в нашу перемогу, безсмертя:

Ніхто з людей ще в бій такий
не входить,

Не зміг такого подвигу сягти,
Як ці спокійні воїни народів,

Які не можуть не перемогти.

Почуттям перемоги живе поет,
бачучи її в силі радянського

братства, перед яким безсилі броня й вогонь ворожих танків:

Як непохитні витязі війни
В огні, в диму сталіної вер-

емії,
Стоять сини великої Росії
І України милої сини.

Казах, грузин стоять із ними
рядом,

Узбек, таджик, вірмен і білорус,
Стоять, як мур, під грізним

Сталінградом —
Незламний мур, і дружба, і

союз.

Бажан часто зображає трагічні явища війни, але в сузір'ї їх бачить оптимістичне коріння. В «Сталінградському зошиті», в епізодах сталінградської битви ми бачимо той же самий, еластичний Бажано-

ві, епічний напрямок і розмах, ті ж спокійні і величаві барви, наче взяті з древніх фресок. Кожне слово точене й важкувате, як мідь, наче вирізане або викарбуване на твердому матеріалі.

В сталінградських віршах Бажан один з перших українських поетів почав шукати у війні не ефектних зовнішніх подій і фактів, а розкривати поведінку людини, її переживання, її характер, і на цьому шляху досяг великих успіхів.

В останній час поет написав новий цикл віршів «Київські етюди». Знову ті ж інтонації, чітка й спокійна течія строфи, той же філософський і глибокий роздум над кожною подією, фактом і явищем. Гарячим боєм сповнені рядки віршу «На лівому березі».

Над згарищем осель Львобережжя,

Над димом битв, на попіл,
крові

Узріли ми у незабутній стежі
Доми, холми й святині вікові.
І так в мовчанні, в тужному
чеканні

Вглядалися діти в материнський
лик,

В безсмертний образ, в риси
осіяні

Старого міста, юного повік.

Поет добре пам'ятає довоєнний Київ. А тепер назустріч йому підводяться тіні замучених людей, руїни будинків і кварталів, голодом скорботи кричать попелища. Все це лягає гірким боєм у рядок поета. Все це проходить у безсмертя. Загораються нові дні і ночі, приходить радість відродження рідного міста і звучить симфонія праці. На руїни і мертві вулиці «задумливий зодчий прийшов».

Обходить страшні квартали
Змертвіння і пустоти,
Крізь згарища і обвали
Продовжує вперто йти.

І ставить на мертві будови
Робіт життєтворний знак.

— Так буде! — він нам промовив.

Ми знаєм, що буде так.

Як багатогранно й плодливо розвивається й міцніє наше життя, так по його східцях багатогранно й високо зростає дивний талант Миколи Бажана. Від абстрактно-філософських планів ранніх поем («Число», «Смерть Гамлета», «Будівля») — до конкретно-об'єктивних істин нашого радянського буття. Од зовнішнього змалювання світу — до глибоких хвилюючих тонких роздумів. Від лірики — до епосу. Такий шлях Миколи Бажана, такий його талант.

Андрій МАЛИШКО.